
R a s p r a v e

UDK: 22.043 = 163.42
Izvorni znanstveni rad
Primljeno 5/2006.

PREDLOŽAK ŠARIĆEVA PRIJEVODA SVETOGA PISMA

Karlo Višaticki, Đakovo

Sažetak

Prilog se bavi Šarićevim prijevodom Svetog pisma, koji je nastao u burnim godinama II. svjetskog rata. Nadbiskup Šarić je od Biskupske konferencije bio dobio zadaću, nalog da prevede Sveto pismo Starog zavjeta. Nakon završenog posla on na vlastitu inicijativu prevodi i Novi zavjet.

Autor daje pregled drugih prijevoda Svetog pisma na hrvatski jezik s naznakom s kojeg su jezika činjeni. Tako navodi prijevode Kašića (s Vulgate), Katančića (s Vulgate, poslije objavio Grgur Čevapović), Škarića (s Vulgate), Stadlera (s Vulgate - samo Novi zavjet, i to Evanđelja i Djela apostolska), Petra Vlašića (prijevod Psalama s hebrejskog jezika), Čebušnika (prijevod ostao nekompletiran zbog prerane smrti autora), (neobjavljenog) Sovića (s izvornih jezika), te Zagode (samo Novi zavjet, s grčkog). Šarić u predgovoru piše, kako prevodi s originalnih jezika, ali recenzenti na temelju analiza ukazuju, da se uglavnom služio njemačkim prijevodima E. Hennea za Stari zavjet, a K. Röscha za Novi.

Šarićeva je zasluga što je u kratko vrijeme kompletno preveo Sveto pismo, ali je čini se bio premalo samokritičan da bi priznao nepoznavanje ili nedovoljno poznavanje izvornih jezika Svetog pisma.

Ključne riječi: Biblija na hrvatskome, Šarić, Šarićev prijevod Svetog pisma, Šarićev predložak, Kritika Šarićeva prijevoda.

1. Stariji hrvatski prijevodi

Šarićev prijevod Svetog pisma uklapa se u dužu tradiciju prijevoda Biblije na hrvatski jezik.¹

Bartol Kaši• (1575.-1650.), isusovac iz Dubrovnika, prevodi cijelo Sveto pismo s Vulgate na hrvatski jezik. Rukopis iz još uvijek nedovoljno razjašnjenih razloga nije objavljen sve do 1999./2000. godine.²

Franjevac Matija Petar Katan•i• (1750.-1825.)³ u 6 je svezaka priredio hrvatski prijevod Svetoga pisma s Vulgate. Prijevod je načinjen na temelju Vulgate Siksta V. Ukupno ima šest svezaka, od toga četiri sveska Stari zavjet i 2 sveska Novi zavjet.

Tekst je tiskan u dva stupca, s time što je u lijevom stupcu hrvatski, a u desnom latinski tekst. Na početku svakog poglavlja je kratak sadržaj poglavlja na hrvatskom jeziku. Dosta rijetko nalazimo bilješke, uglavnom na latinskome, katkad su pojedini izrazi prevedeni na hrvatski.

Kako kaže sam Katančić, on prevodi u jezik "Slavno-illyricski izgovora Bosanskog". Prvi svezak donosi najprije predgovor (Pridgovor prinashaoca Illyricskog), na stranicama I-XL, a u potpisu predgovora je Grgur Čevapović (Gergur Csevapovits) s datumom 18. listopada 1829. godine u Budimu; slijedi 691 stranica teksta, koje obuhvaća Mojsijevo Petoknjižje. Drugi svezak obuhvaća knjige Jš, Suci, Ruta, 1 i 2 Sam, 1 i 2 Kr (prema Vulgati su to četiri knjige Kraljeva), 1 Ljet, 2

¹ Usp. Tadej Vojnović, *Prevođenje cjelovite Biblije u Hrvata do prve tiskane Biblije 1831.*, (disertacija, ciklostilom), Zagreb, 1976. Jerko Fućak, *Prijevodi Biblije na hrvatski jezik*, u: *Bogoslovska smotra* 61 (1991), 1-2, str. 93-98. Božo Odošić, *Neiscrpno bogatstvo Biblije*. Uz 50. obljetnicu Šarićeva prijevoda Svetoga Pisma Staroga i Novog zavjeta, u: *Napredak – Hrvatski narodni kalendar za 1993*. Sarajevo, 1992., str. 139-159; Mato Zovkić, *Sarajevsko i madridsko izdanje Šarićeva prijevoda Svetog pisma*, u: *Hrvatska misao. Časopis za umjetnost i kulturu*, Matica hrvatska Sarajevo, III, (1999), br. 10, str. 57-81. Adalbert Rebić, *Prijevod Biblije u Hrvata*, u: *Vjesnik Zadarske nadbiskupije* 46 (2001), 1-2, str. 37-45.

² Usp. Hans Rothe-Friedrich Scholz unter Mitarbeit von Christian Hannick und Ludger Udolph (izd.), *Biblia Slavica. Serie IV: Südslavische Bibeln*, Band 2,1 *Kroatische Bibel des Bartol Kašić*, Paderborn-München-Wien-Zürich, Ferdinand Schöningh Verlag, 1999; Band 2,2 *Kommentare; Wörterverzeichnis*, Paderborn-München-Wien-Zürich, Ferdinand Schöningh Verlag, 2000. Usp. J. Derossi (ur.), *Bartol Kašić i Biblija. Zbornik radova s predstavljanja prvotiska Kašićeva prijevoda Sv. pisma u Pagu*, 30. ožujka 2001., Pag, Matica hrvatska Pag, 2002.

³ Usp. Josip Majdandžić, *Matija Petar Katančić (1750.-1825.) - Polihistor i prevodilac Svetog pisma*. Magistarski rad, Zagreb, 1986. (strojopis).

Ljet, Ezra, Neh, ukupno 927 stranica teksta. Treći svezak obuhvaća knjige Tob, Jdt, Est, Job, Ps, Izr, Prop, Pj, Mudr, Sir, ukupno 820 stranica teksta. Četvrti svezak obuhvaća proročke knjige, Iz, Jr, Tž, Bar, Ez, Dn, Hoš, Jl, Am, Ob, Jona, Mih, Nah, Hab, Sef, Hag, Zah, Mal, te 1 Mak i 2 Mak, ukupno 1037 stranica teksta. Prvi svezak Novog zavjeta obuhvaća Evanđelja i Dj, ukupno 565 stranica teksta, a drugi svezak poslanice i Otk, ukupno 410 stranica teksta. Na koncu drugog sveska Novog zavjeta nalazi se i kazalo (Ukazalo). Kazalo I donosi na stranicama I-III redosljed knjiga i broj stranica pojedine knjige, kazalo II, strana IV, donosi liturgijska čitanja (poslanice i evanđelja cijele godine), i to nedjelje kroz godinu (str. I-XXIII), te svetačka čitanja (str. XXIII-XLV). Slijedi treći dio sadržaja (Ukazalo III), koji je zapravo stvarno kazalo, na hrvatskom jeziku, i donosi abecedno poredane pojmove od Aaron do zvirad).

Bibliju je šest godina nakon Katančićeve smrti (1831.) objavio Grgur Čevapović.⁴

Vremenski kratko nakon toga izlazi u Beču prijevod Biblije Ivana Matije Škarića, zadarskog svećenika. Radi se ponovo o prijevodu Vulgate, ovaj puta u 12 svezaka.⁵ Nakon dugih razmišljanja i priprema Škarić "započinje posao prevođenja i komentiranja, posao koji će trajati svakako više od dvadeset, možda 27 godina, uz sedam pisara".⁶ Ovo impozantno djelo sastoji se od 12 svezaka s ukupno 6200 stranica teksta i XXXVI stranica predgovora i uvoda. To nije samo prijevod nego i komentar, a na komentar otpada oko 5000 stranica. Prvi svezak (Škarić ga naziva slog prvi) obuhvaća knjige Postanka i Izlaska (I. i II. knjigu Mojsesa), a tiskan je u Beču 1858. god. Iste godine tiskan je i drugi svezak (slog drugi), koji sadrži knjige Levitskog zakonika, Brojeva i Ponovljenog zakona, te knjige Jošuinu, Sudaca i Rutinu (Škarić ih naziva III., IV. i V. knjiga Mojsesa, Knjiga Jošue, knjiga Sudaca i Knjiga Rut). I treći svezak (slog treći), koji sadrži Knjige Samuelove i Knjige o Kraljevima (Škarić ih naziva I. i II. knjiga Šamuela i I. i II. knjiga Kraljah) tiskan je iste, 1858. god. u Beču. Četvrti svezak (slog četvrti) sadrži knjige Prvu i Drugu Ljetopisa, Ezrinu, Nehemijinu, Tobijinu, Juditinu, Esterinu i Knjigu o Jobu (Škarić ih naziva I. i II. knjiga Dnevskogodja, Knj. Esdre, Knj.

⁴ Naslov djela je Sveto pismo Starog zakona i Sveto pismo Novog zakona. Kako je već gore rečeno to je usporedno tiskan Vulgatin latinski tekst i hrvatski prijevod s bilješkama na slavenskoj štokavskoj ikavici.

⁵ Usp. Marinko Vidović, Škarićevo Sveto pismo. Izuzetnost pothvata i neka rješenja u uvodima i komentarima, u: Crkva u svijetu XXXVIII (2003), br. 4, str. 501-530.

⁶ Isti, str. 506.

Nehemie, Knj. Tobie, Knj. Judite, Knj. Estere i Knj. Joba) tiskan je u Beču 1859. god. Peti svezak (slog peti) sadrži Knjigu Psalama (Škarić ih naziva Knjiga Spivanjah) tiskan je iste 1859. god. u Beču. Šesti svezak (slog šesti) sadrži knjige Mudrih izreka (Knjiga zaričjah), Propovjednika (Knjiga Sabiraoca), Pjesmu nad pjesmama (Pismu Pisamah), Knjigu Mudrosti (Knjiga Mudrosti) i Knjigu Crkvnjaka (Knjiga Sirahova), a tiskan je isto tako 1859. god. u Beču. Sedmi svezak (slog sedmi) sadrži dio proročkih knjiga, i to: Izaija (Knjiga Išaije pror.), Jeremija (Knjiga Jeremije pror.), Tužaljke (Knj. Tužbah Jeremije pror.), Baruh (Knj. Baruka pror.), Ezekiel (Knj. Ezekiel proroča). Svezak je tiskan 1860. god. u Beču. Osmi svezak (slog osmi) sadrži ostatak knjiga Starog zavjeta tj. Knjigu Danielovu (Knjiga Daniela proroka), dvanaest malih proroka (Knjiga dvanaest manjih prorokah), te Prvu i Drugu knjigu Makabejaca (I. i II. knjiga Makabejah), tiskano u Beču 1860. god. Deveti svezak (slog deveti) sadrži Matejevo, Markovo i Lukino evanđelje (Evanđelje po Matiju, Evanđelje po Marku i Evanđelje po Luki), a tiskan je u Beču 1860. god. Deseti svezak (slog deseti) sadrži Ivanovo evanđelje (Evanđelje po Ivanu) i Djela apostolska (Knj. apostolskoga dnevosgodja), a tiskan je u Beču 1861. god. Jedanaesti svezak (slog jedanaesti) sadrži poslanice: Rimljanima (Knjige s. Pavla k Rimn.), Prvu i Drugu poslanicu Korinćanima (I. i II. ka Korint.), Galaćanima (K Galac), Efežanima (K Efes), Filipljanima (K Filip), Kološanima (Ka Kološ) te Prvu i drugu poslanicu Solunjanima (I. i II. k Tešaloničanom), tiskan u Beču 1861. god. Posljednji, dvanaesti svezak (slog dvanaesti) sadrži Prvu i Drugu poslanicu Timoteju (Knjige sv. Pavla I. i II. k Timot.), Titu (K Titu), Filemonu (K Filem), Hebrejima (K Judejom), Jakovljevu poslanicu (Knjiga sv. Jakova), Prvu i Drugu Petrovu poslanicu (I. i II. s Petra), Prvu, drugu i treću Ivanovu poslanicu (I., II. i III. s Ivana), Judinu poslanicu (s. Jude) i Knjigu Otkrivenja sv. Ivana (Knjigu očitovanja s. Ivana), a tiskan je u Beču 1861. god.

Škarićev prijevod je u ikavici, i to bračkom narječju, tako da općenito nije mogao biti prihvaćen.

Koncem devetnaestog i početkom prošlog stoljeća sarajevski nadbiskup Josip Stadler je na temelju Vulgate priredio prijevod Evanđelja i Djela apostolskih (Evanđelje po Mateju, 1895. god., Evanđelje po Marku, 1896. god., Evanđelje po Luki, 1899. god. Evanđelje po Ivanu, 1902. god. i Djela apostolska, 1907. god.). Ovih je pet knjiga dosta opširno popraćeno tada poznatim komentarima.⁷

⁷ Usp. Mato Zovkić, Stadlerovo širenje Svetog Pisma, u: Vrhbosna 1 (1990), str. 6-11.

“Škarićev prijevod a odmah zatim i Štadlerov prijevod Evanđelja i Djela Apostolskih snažno su među katolicima potiskivali prijevod \ure Dani•i•a, Stari Zavjet, i Vuka Karadži•a, Novi Zavjet (1819.), što ga je izdalo Britansko biblijsko društvo u Beogradu zajedno, pod naslovom Sveto Pismo Staroga i Novoga Zavjeta” Beograd, 1868.⁸

Od hrvatskih prijevoda potrebno je još spomenuti onaj Valentina •ebušnika u dva sveska. Nažalost je ostao nedovršenim, jer je Čebušnik nenadano umro. Prvi svezak nosi naslov Sveto Pismo Staroga i Novoga Zavjeta. Preveo i bilješke prikupio dr. Valentin Čebušnik. Izdao Zbor duhovne mladeži zagrebačke. Svezak I. U Zagrebu 1911. Štamparija hrvatskog katoličkog tiskovnog društva, a sadrži knjige od Knjige Postanka do Rutine (Prva knjiga Mojsijeva, Druga knjiga Mojsijeva, Treća knjiga Mojsijeva, Četvrta knjiga Mojsijeva, Peta knjiga Mojsijeva, Knjiga Josuina, Knjiga o sudijama i Knjiga o Rutu). Drugi svezak je od istog izdavača tiskan u istoj tiskari u Zagrebu 1913., a sadrži knjige od Samuelovih do Esterine (Prva knjiga o kraljevima. Druga knjiga o kraljevima, Treća knjiga o kraljevima, Četvrta knjiga o kraljevima, Prva knjiga dnevnika, Druga knjiga dnevnika, Prva knjiga Ezdrina, Druga knjiga Ezdrina, Knjiga o Tobiji, Knjiga o Juditi i Knjiga o Esteri). Smrt je zapriječila Valentina Čebušnika da dovrši svoje djelo.

S hebrejskog postoji prijevod Psalama franjevca Petra Vlaši•a u 4 sveska: Psalmi Davidovi. Preveo i protumačio na temelju hebrejskoga teksta osobitim obzirom na Aleksandr. i Vulgatin prijevod o. Petar Vlašić, franjevac. Svezak I. Ps. 1-23. Dubrovnik 1923. Tisak i naklada Knjižare “Jadran”.

Prvi svezak donosi Predgovor, sadržaj, te uvod (str. 1-75). Slijedi popis literature (str. 76-81), te sam komentar (str. 85-414).

Drugi svezak donosi Ps. 24-67, na 412 stranica teksta, a objavljen je u Dubrovniku 1924. god.

Treći svezak donosi Ps. 68-105, na 265 stranica teksta, a objavljen je u Dubrovniku 1924. god.

Četvrti svezak donosi Ps. 106-150 na 250 stranica teksta, te donosi opće (stvarno) kazalo, a objavljen je u Dubrovniku 1925. god.

Franjo Zagoda priredio je prijevod Novog zavjeta: Sveto pismo Novog zavjeta. Iz izvornog teksta preveo prof. dr. Franjo Zagoda,

⁸ Usp. Božo Odoবাšić, Neiscrпno bogatstvo Biblije..., str. 148.

apostolski protonotar. Izdalo Hrvatsko književno društvo sv. Jeronima u Zagrebu 1925. Slijede još dva izdanja istoga Novog zavjeta: drugo izdanje, 1938.-1939. i treće izdanje, 1946. god.

2. Šarićev prijevod

Zagrebački nadbiskup Antun Bauer dao je 6. veljače 1928. god. Antunu Soviću mandat za prijevod Svetog pisma Starog zavjeta iz izvornih jezika. "On je u vrijeme punih 6 godina uz veoma intenzivan rad i s velikom akribijom dovršio to djelo, ali nažalost do tiskanja toga prijevoda nije došlo zbog nekih jezičnih osebujnosti."⁹ Biskupska konferencija zauzela je stav kako nije dobro objaviti Sovićev prijevod i daje 12. lipnja 1940. god. novi mandat, ovaj put sarajevskom nadbiskupu Ivanu Evanđelistu Šariću "da priredi pučki prijevod Sv. Pisma na hrvatskom jeziku".¹⁰

Već godinu dana nakon toga pojavljuje se Sveto Pismo Staroga i Novoga Zavjeta: Stari Zavjet, iz izvornoga teksta preveo i bilješke priredio Dr. Ivan Evanđelist Šarić, nadbiskup vrhbosanski. Svezak I. Povijesne knjige. Sarajevo 1941. Izdala "Akademija Regina Apostolorum". 8-940 + 3 zemljopisne karte.

Godinu dana kasnije pojavljuje se kod istog izdavača Sveto Pismo Staroga i Novoga Zavjeta: Stari Zavjet, iz izvornoga teksta preveo i bilješke priredio Dr. Ivan Evanđelist Šarić, nadbiskup vrhbosanski. Svezak II. Poučne i proročke knjige. Sarajevo 1942. Izdala "Akademija Regina Apostolorum". 8- 759 + 3 str. skice.

⁹ Usp. Janko Oberški, Sveto Pismo Staroga i Novoga Zavjeta: Stari Zavjet, (Recenzija Šarićeva prvog sveska), u: Bogoslovska smotra 1942, str. 242-252., ovdje 242.

Rukopis se nalazi u Nadbiskupijskom arhivu u Zagrebu (NAZ), katalogiziran kao "Ostavština dr. Antuna Sovića" i sadrži ukupno 8 svezaka. Dio rukopisa (Stari zavjet osim Petoknjžja i Psalama) korišten je u "Bibliji" u izdanju zagrebačke kuće Stvarnost, sadašnjoj "Zagrebačkoj Bibliji".

U svom članku Sarajevsko i madridsko izdanje Šarićeva Svetog pisma, str. 69 (vidi gore, bilješka 1), Mato Zovkić kao razlog neizdavanja Sovićeva prijevoda navodi sljedeće: "Kad je dovršio povjerenu zadaću i podastro biskupima rukopis za tiskanje, oni su inzistirali na uobičajenim, latiniziranim oblicima biblijskih imena. Kako prevoditelj nije htio uvažiti zahtjeve Biskupske konferencije, biskupi su povjerili nadbiskupu Šariću zadaću novog prijevoda."

¹⁰ Isti, str. 242.

Iste godine pojavljuje se i treći svezak, Sveto Pismo Staroga i Novoga Zavjeta, iz izvornoga teksta preveo i bilješke priredio Dr. Ivan Evandelist Šarić, nadbiskup vrhbosanski. Svezak III. Novi Zavjet. Sarajevo 1942. Izdala "Akademija Regina Apostolorum". 511 + 3 zemljopisne karte.

U predgovoru prvog sveska Šarić piše: "Na konferenciji poslovnog odbora katoličkog Episkopata od 12. lipnja 1940. u Zagrebu bilo je zaključeno, da ja priredim hrvatski prijevod Svetog Pisma.

U ime Božje prihvatio sam se toga svetoga, ali i teškoga posla. Sveti pisac druge knjige Makabejaca veli o svojem sastavljanju te knjige. Nije nam bio lak posao, nego rad, što je stajao znoja i nespavanja (2 Mkb 2,26). To isto mogu i ja reći o svojem prevođenju Svetog Pisma. A zasnovao sam da po izvornom tekstu i obzirujući se na prijevod Vulgate u tri sveska prevedem Stari i Novi Zavjet, da tako imadnemo Hrvati jednoliko čitavo Sveto Pismo.

Kod prevođenja iz teksta izvornoga držao sam se i ponajboljih stranih stručnjaka prevodilaca Svetoga Pisma, kao Heilmanna, Crampona, Parscha, Henne-a, Allioli-a, Arndta, Grundla, Leandera van Esza i još drugih...

Od naših prevodilaca imao sam pred sobom Daničića i Vuka, koji, što se tiče jezika i stila, bez sumnje uživaju velik ugled kod nas."¹¹

Šarić ipak nije najsretniji s Daničićem/Karadžićem: "Daničićev i Vukov aorist u pripovijedanju i priopćivanju godi našem govoru u Bosni, gdje se zacijelo, hrvatski govori ponajčistije. Ali što se tiče samoga prijevoda njihova, nijesu nipošto pouzdani, pa kod svakog retka treba dobro pripaziti i na Vuka i na Daničića."¹²

U predgovoru drugog sveska Šarić piše: "Nadam se, da će i ovaj II. svezak biti isto tako primljen i dočekan. Kao u I. svesku vodila su me i u ovom svesku ista načela. Pazio sam na čistoću hrvatskog jezika, volio sam i boju izvornoga teksta; u prevođenju i tumačenju povodio sam se za ponajboljim stranim prevodiocima i tumačiteljima, koje sam spomenuo u predgovoru I. sveska."¹³

¹¹ Usp. Ivan Evandelist Šarić, Sveto Pismo Staroga i Novoga Zavjeta: Stari Zavjet, iz izvornoga teksta preveo i bilješke priredio Dr. Ivan Evandelist Šarić, nadbiskup vrhbosanski. Svezak I. Povijesne knjige. Sarajevo, Izdala "Akademija Regina Apostolorum" 1941, 8-940 + 3 zemljopisne karte, Svezak I., str. 5.

¹² Isti, str. 6.

¹³ Ivan Evandelist Šarić, Sveto Pismo... Svezak II., str. 5.

U predgovoru trećeg sveska¹⁴ Šarić piše: "Providnost je htjela, da ja na hrvatski jezik prevedem Sveto Pismo Starog Zavjeta... A da i mi Hrvati imadnemo jednolik prijevod cijelog Svetog Pisma, dao sam se u ime Božje i po nagovoru mnogih prijatelja i na prevođenje Novoga Zavjeta. Rado sam se dao na taj posao, jer sam se puno oduševio za nj kao suradnik nadbiskupa Stadlera, kad je on prevodio i tumačio Evanđelja i Djela Apostolska, i opet kao suradnik Kaptola Vrhbosanskoga, kad je on u 55.000 hrvatskih primjeraka izdavao Evanđelja i Djela Apostolska... Nije me dakle bilo mučno nagovoriti, da se odvažim i na prijevod Novoga Zavjeta. Mislio sam da će me u tom svetome poslu puno pomoći i veliko iskustvo, što sam ga dobio pri spomenutim radovima. A prevodio sam i Novi Zavjet po istoj osnovi, koju sam zasnovao, kad sam uzeo prevoditi Stari Zavjet. Držao sam se propisa sv. Crkve, prevodio sam vjerno po izvornom tekstu oponašajući njegovu osebnju melodiku i ritmiku, i obazirući se na latinski prijevod Vulgate, kako se to vidi iz bilježaka, a i pomnjivo čuvajući jaki duh čistoga i jasnoga hrvatskog jezika."

3. Recenzije i reakcije na Šarićev prijevod Starog zavjeta

Odmah nakon objavljivanja prvog sveska Šarićeva prijevoda uslijedile su reakcije u katoličkoj javnosti. Tako Vrhbosna¹⁵ u rubrici "Nove knjige" donosi oko dva i pol stupca osvrtu iz pera Albina Škrinjar, koji je i sam bio profesor Svetog pisma i čovjek od struke. Škrinjar piše kako je "novi prijevod priređen prema originalu, prijevod Knjiga Makabejaca i deuterokanonskih dijelova Knjige o Esteri prema grčkom tekstu LXX. Samo su Knjige o Tobiji i o Juditi prevedene prema Vulgati, što ja ne žalim, jer je originalni tekst tih knjiga izgubljen, dok su stare verzije i recenzije tako raznolike, da bi se samo mučnom tekstualnom kritikom i uz veliki gubitak vremena mogao rekonstruirati original. Protiv svoje tvrdnje, da je u knjizi o Tobiji Vulgata najbliža izvorniku (str. 773), naići će dakako preuzv. g. prevodilac na prigovore..."¹⁶

Škrinjar daje pozitivnu ocjenu ovoga prvog Šarićeva sveska, pozitivno ocjenjuje jezična rješenja, navodeći mnoge primjere,

¹⁴ Ivan Evanđelist Šarić, Sveto Pismo..., Svezak III., str. 5.

¹⁵ Usp. Vrhbosna 1942 (broj 5), str. 136-138.

¹⁶ Isto, str. 136.

hvali lijepu opremu knjige, a "prepušta jezičnim stručnjacima za hrvatski jezik, da bolje i kompetentnije... istaknu veliku vrlinu novog prijevoda, ljepotu jezika i stila..."¹⁷

Albin Škrinjar je objavio recenziju prvog sveska Šarićeva prijevoda i u časopisu *Biblica* na njemačkom jeziku.¹⁸

Isti broj *Vrhbosne*¹⁹ donosi Glasove o hrvatskom prijevodu Sv. Pisma, pa se tako donose navodi iz pisama nadbiskupa Stepinca, biskupa Srebrenića, biskupa Garića, biskupa Akšamovića, biskupa Pušića, biskupa Burića, biskupa Butorca, profesora Đure Gračanina, profesora Nikole Žuvića, župnika Ivana Romiha i isusovca p. Ivana Nikolića, urednika Glasnika Srca Isusova i Marijina. Komentari se svode na čestitke i divljenje na uspjelom pothvatu.

Isto godište *Vrhbosne*²⁰ donosi recenziju Šarićeva prvog sveska franjevca Petra Vlašića. Vlašić nakon uvoda piše o tehničkoj strani Šarićeva prijevoda, koja je na visini i izdanje je s tehničke strane svake pohvale vrijedno. Govoreći o prijevodu, Vlašić kaže kako je učinjen iz hebrejskog izvornika obazirući se na crkveni Vulgatin prijevod.

"Kako sam i sâm već preveo nekoje odlomke Sv. Pisma Starog Zavjeta, koji dolaze u ovom I. svesku Šarićeva izdanja, pomnjivo sam pregledao i kontrolirao Šarićev prijevod sa izvornikom i Vulgatom i uvjerio sam se, da je to veoma savjesno obrađen prijevod, koji vjerno prenosi smisao izvornika u čisti i lijepi hrvatski jezik."²¹

Vlašić ima neke svoje opaske na račun prijevoda, ali, kako sam kaže, "i najučenjiji egzegete ne slažu se vazda u mišljenju."²²

Recenziju prvog sveska Šarićeva prijevoda piše i Janko Oberški.²³ Nakon kratkog uvoda Oberški piše: "Svakako ovaj smioni pothvat zaslužuje veliko priznanje, pa bi bilo poželjno, da u cijelosti uspije.

¹⁷ Isto, str. 137.

¹⁸ Usp. *Biblica* 1942, str. 372-373.

¹⁹ Isto, str. 137-138.

²⁰ *Vrhbosna* 1942., broj 7-8, str. 190-191, a kako je u naslovu navedeno, ovo je pretisak iz *Riječi Božje* za srpanj-kolovoz 1942.

²¹ Isto, str. 191.

²² Isto.

²³ Usp. Janko Oberški, *Sveto Pismo Staroga i Novoga Zavjeta: Stari Zavjet*, iz izvornoga teksta preveo i bilješke priredio Dr. Ivan Evandelist Šarić, nadbiskup vrhbosanski. Svezak I. Povijesne knjige. Sarajevo, Izdala "Akademija Regina Apostolorum" 1941., 8-940 + 3 zemljovidne karte. Meko uvezano Kuna 280,- tvrdo uvezano u platno Kuna 300.- u: *Bogoslovska smotra* XXX (1942), str. 242-252.

Razumljivo je da je to izdanje sa zadovoljstvom pozdravio sav naš episkopat i preporučio ga.²⁴ Oberški kao pozitivno navodi što se Šarić odlučio za prijevod Božjeg imena Jahveh s hrvatskim Gospod, zatim raspravlja o pitanju pohrvaćivanja biblijskih imena i njihove transkripcije, koja nije uvijek dosljedna. Isto tako sugerira upotrebu čistih hrvatskih riječi "na mjesto bosanskih izraza posuđenih iz turskog jezika".²⁵ Oberški primjećuje mnogobrojne "lapsus calami". "Bilo bi svakako poželjno, kad se radi o prijevodu Sv. Pisma da bi trebalo pomno nastojati, da takvih "lapsusa calami" i manjih pogrešaka bude što manje, pogotovo kada se uz najveću pažnju znade u tekst podkrasti i mnogo tiskarskih pogrešaka."²⁶ Glede samog prijevoda Oberški piše: "Prvo, što zapažamo, bilo bi potrebno pripaziti na izražavanje vrijednosti vremena u sustavu hebrejske sintakse, da im se pogodi ekvivalent u hrvatskom jeziku",²⁷ te nakon navođenja brojnih mjesta zaključuje: "Bilo bi preopširno iscrpljivo iznositi sve pojedine nedostatke u samom prijevodu, gdje bi, bez obzira na teška mjesta koja još uvijek i u samim stručnim krugovima ostaju neriješenim pitanjima, bilo poželjno mnogošta izgladiti i izraditi brižnijom pažnjom."²⁸

Govoreći o uvodima u pojedine knjige, Oberški navodi kao primjer uvod u Knjigu Tobijinu gdje Šarić tu knjigu tri puta naziva "pripovijest". "Pa ako bi se i mnogobrojne druge nedostatke dalo nekako pregledati i oprostiti, ovaj svakako pripada među najkrupnije, jer držim, da dovodi u pitanje samu crkvenu ortodoksnost prijevoda..."²⁹

Oberški završava svoju recenziju riječima: "Sve ovo, što je spomenuto, nije nipošto iscrpljiv prikaz nedostataka, što ih nalazimo u ovom prijevodu, nego je to tek nekoliko tipičnih primjera, iz kojih se vidi, da je tu trebalo mnogo više stručne pažnje u samom poslu, koja je nemoguća, ako se posao obavlja s prevelikom žurbom. Nakon svega ovoga nastaje pitanje, da li je ovakvim prijevodom, gdje čovjek nije gotovo ni za jednu stranicu podpuno siguran, da je sve ispravno prevedeno, nego se u svrhu kontrole mora stalno služiti sigurnijim tekstom ili originalnog jezika ili kojeg drugog kritičnijeg prijevoda,

²⁴ Isti, str. 242-243.

²⁵ Isti, str. 246.

²⁶ Isti, str. 247.

²⁷ Isto.

²⁸ Isti, str. 249.

²⁹ Isti, str. 250.

- zadovoljeno onoj svrsi kojoj je prijevod namijenjen? Zato bi bilo veoma poželjno, da se u izdanju narednih svezaka predusretne ovako mnogobrojnim nedostacima, pa makar i dulje vremena trebalo pričekati, da se svrše, a ovaj svezak, da se u ponovnom izdanju temeljito revidira. Na pitanje pak, da li je poslije ovakvog prijevoda suvišan svaki drugi prijevod Sv. Pisma na hrvatskom jeziku, držim da nije potrebno odgovarati.³⁰

Vrhbosna je 1943. god. objavila još nekoliko komentara, pohvala i prikaza Šarićeva prijevoda pod naslovom Sva hrvatska javnost za hrvatski prijevod Sv. Pisma.³¹

Već sljedeće godine pojavljuje se iz tiska i drugi Šarićev svezak.

Janko Oberški piše recenziju i ovog drugog sveska.³² Reagirajući na jedan negativni komentar svoje recenzije od strane "jednoga od članova Akademije Regina Apostolorum", Oberški ponavlja: "...sve ono, što je povoljno iztaknuto o I. svezku ovog prijevoda, naglašujemo i kod ovog II., svezka, a to je napose lagan i liep prevodiočev jezik, preglednost u podjeli redaka i sadržaja posebnim naslovima, a osobito silna energija i marljivost, kojom je on u rekordnoj brzini svladao takav i toliki posao."³³

Pomnom analizom Oberški dolazi do zaključka da je Šarić "pretežno sledio tekst njemačkog prijevoda od E. Henne-a"³⁴ te kaže dalje "da se utvrdi gotovo posvemašnja ovisnost II. svezka ovoga

³⁰ Isti, str. 252.

³¹ Usp. Vrhbosna 1943., str. 22-25; 250-254 i 385-389.

³² Usp. Janko Oberški, Sveto Pismo Staroga i Novoga Zavjeta, u: Bogoslovska Smotra XXXI (1943), str. 152-160.

³³ Usp. Isti, 152.

³⁴ Isti, str. 152-153: "Premda je prevodilac u predgovoru I. svezka naveo oveći broj stranih njemačkih i francuzkih prevodilaca... pomnijim sravnjivanjem može se utvrditi, da je osobito u II. svezku ipak pretežno sledio tekst njemačkog prijevoda od E. Henne-a, koji je u posljednje vrijeme kao pučki prijevod Sv. Pisma postao vrlo raširen, tako da je god. 1939./1940. doživio već peto izdanje. Držeći se ovog prijevoda možda je prevodilac računao s time, da pretežniji dio stvarne odgovornosti za izpravnost hrvatskog prijevoda snosi Henneov prijevod, pa ako je njemačka javnost zadovoljna s Henneovim prievodom, može i hrvatska javnost biti potpuno zadovoljna s prievodom Henneova prijevoda. Budući pak, da je Henneov prijevod načinjen izravno iz hebrejskog jezika, držao je prevodilac opravdanim, da se i za ovako načinjen prijevod može reći, kako je iztaknuto u naslovu djela: "iz izvornog teksta preveo i bilješke priredio". Međutim, kako je kod književnih trudenika običajno, da se svakomu prizna njegov trud, ne bi bilo ništa nečastno, kad bi se priznalo, da je i ovaj hrvatski prijevod u svom najpretežnijem dielu prijevod Henneova izravnog prijevoda Sv. Pisma iz izvornog teksta."

hrvatskog prijevoda Sv. Pisma o njemačkom prievodu E. Hennea, molimo cijenjene čitaoce, neka izvole izporediti jedan i drugi prievod od početka do svršetka, kako u samom tekstu, tako i u bilješkama. Tek tu i tamo je u hrvatskom po koja bilješka skraćena, prestilizirana ili izostavljena, a gdjekad poradi netočno zamiećenog smisla krivo prevedena.³⁵

Oberški navodi nekoliko primjera iz Knjige o Jobu, iz Knjige Psalama, Izr, Prop, Pj, te iz proročkih knjiga, i tako argumentira svoje tvrdnje.³⁶

Na koncu ovog dijela recenzije Oberški kaže: "Ne ću da duljim, premda bi se moglo još mnogo toga napomenuti, što bi bilo potrebno izgladiti, dopuniti i usavršiti. Držimo da je trebalo ovaj važan posao raditi s mnogo većom kritičnošću i pomnjom, kako to zahtieva reverentia erga Verbum divinum, pa makar posao išao i polaganije napried."³⁷

4. Recenzije i reakcije na Šarićev prijevod Novog zavjeta, te komentari cijelog prijevoda

Iste, 1942. god. pojavio se i Šarićev Novi zavjet. Recenziju ovog sveska Šarićeva prijevoda objavio je Franjo Zagoda.³⁸ Već u prvoj rečenici svoje recenzije Zagoda piše: "Ugledni prevodilac prevodeći evanđelja sliedi velikom većinom najrazšireniji njemački pučki prievod Röscha."³⁹ Zagoda navodi niz primjera kojima potkrepljuje

³⁵ Isti, str. 153.

³⁶ Isti. Usp. npr. str. 158: "Henneov prievod (Pj. 1,4): "Führe mich, König, in dein Gemach!" - za kojim se povodi naš prevodilac : "Povedi me, kralju, u sobu svoju!" - ne odgovara hebrejskom "hebhi'ani hammelek hadharav", što točno prevedeno znači "kralj me je dao odvesti u svoju sobu!"

³⁷ Isti, str. 160.

³⁸ Usp. Franjo Zagoda, Dr. Ivan Evanđelist Šarić. Novi zavjet. Iz izvornoga teksta preveo i bilješke priredio. Sarajevo, 1942., Svezak III., u: Bogoslovska smotra XXXII (1944), str. 171-185.

³⁹ Radi se o prijevodu: Das Neue Testament übersetzt und kurz erläutert von P. Dr. Konstantin Rösch O. M. Cap. Paderborn, Verlag Ferdinand von Schöningh, 1932. Ovaj je Novi zavjet izdavan nekoliko puta, pa je teško reći kojim se izdanjem Šarić služio, budući da Šarićeva biblioteka nije sačuvana. Usp. ovdje Mato Zovkić, Sarajevsko i madridsko izdanje Šarićeva prijevoda Svetog pisma, u: Hrvatska misao. Časopis za umjetnost i kulturu. Matica hrvatska Sarajevo, III (1999), br. 10, str. 67-81, ovdje str. 71, bilješka 17.

svoju tvrdnju te svoju recenziju završava riječima: "Kako je Šarić u evanđeljima gotovo potpuno slijedio Röscha, prievod evanđelja dieli dobre i slabije strane Röschova prievoda. U poslanicama nije tako vieran Röschu, napose u onim dielovima, gdje R. prevodi korektno po originalu. Bilo bi poželjno, da je Š. u brojnoj literaturi naveo i Röscha, pogotovo radi osebina Röschovih, koje je prihvatio. Mnogi će neupućeni čitajući Šarićev prievod i prisposobljavajući ga s drugim prievodima poradi divergencija misliti, da su to osebine Šarićeve, a zapravo su Röscheve."⁴⁰

Zagoda valorizira Šarićev prijevod riječima: "Preuzvišenoga gosp. nadbiskupa Šarića ide hvala i priznanje za veliki trud, što ga je uložio i za posao, što ga je izveo, te za duhovnu korist, koju njegov prievod pruža čitaocima. Ali nijedan prevodilac, kad bi i vrlo liepo preveo svete knjige, ne smije misliti, da je potpuno uspio."⁴¹

Zagoda završava riječima A. Škrinjara, recenzijom objavljenom u časopisu *Biblica*: "Auch die beste Bibelübersetzung wird immer der Feile bedürfen", kaže dobro prof. Škrinjar (*Biblica* 1942, fasc.4).⁴²

Rudolf Schütz⁴³ donosi recenziju Šarićeva Petoknjižja. On govori o gigantskom djelu, koje je autor dovršio,⁴⁴ a hvali posebno Šarićev hrvatski jezik. "Nije baš lako reći, da li je za prevodioca Sv. Pisma važnije, da zna bolje hebrejski i grčki jezik ili hrvatski jezik. Skoro bismo rekli, da je važnije, da zna hrvatski jezik. Jer poteškoće hebrejskog izvornika lako se mogu protumačiti pomoću različitih prievoda na druge žive jezike, dok za čistoću hrvatskog jezika nema takvih pomagala."⁴⁵

Schütz uspoređuje određena poglavlja Šarićeva prijevoda Petoknjižja (Post 33, Lev 26, Pnz 5) s prijevodima Daničića i francuskim prijevodom Crampona, te ukazuje na pozitivne, ali i na negativne strane Šarićevih prijedloga.

⁴⁰ Usp. Franjo Zagoda, nav. čl., str. 184.

⁴¹ Isto.

⁴² Isto (= I za najbolji prijevod Biblije bit će potrebna turpija, tj. trebat će ga dotjerivati, brusiti).

⁴³ Usp. Rudolf Schütz, Petoknjižje u novom hrvatskom prijevodu, u: *Glasnik biskupije đakovačke i srijemske* 1943. (132-136).

⁴⁴ Usp. Isti, str. 133: "Da ga je s ovakvim uspjehom i u ovako kratko vrijeme preveo makar i s kojeg živog, poznatijeg jezika, bilo bi to već djelo od ogromne zamašitosti. A ovako se može govoriti upravo o gigantskom djelu. Ujedno možemo iz svega zaključiti, da ugledni prevodilac spada među najbolje poznavaoce hebrejskog jezika u našoj domovini."

⁴⁵ Isti, str. 132.

Vrhbosna donosi i dva prikaza Šarićeva prijevoda s jezičnog stanovišta.

Vladimir Jurčić⁴⁶ hvali "stilske ljepote pjesničkog izražaja" i donosi primjere iz Knjige Psalama i iz Pjesme nad pjesmama, a završava svoje razmatranje riječima: "Ugledni Prevoditelj-pjesnik dao je književno-kulturni prilog hrvatskoj knjizi od neprocjenjive vrijednosti, zaduživši cio hrvatski narod, učinivši neprolaznim svoje – i onako svietlo i častno – ime."⁴⁷

Uro Krečak⁴⁸ vrlo pozitivno valorizira Šarićev prijevod: "Šarić naime – kako je davno već utvrđeno – može da bude uzorom, kako se hrvatski piše i govori, jer spada u onu vrstu hrvatskih književnika, kojima je jezik u pjesmi, člancima i prievodima čist kao sunčani trak, a stil prirodan, pa zato čaroban i privlačiv, osobito kad se služi poredbama. Takav se je upravo prevodilac i htio za Sv. Pismo, koje se odlikuje visokom jednostavnošću stila i divnim poredbama."⁴⁹

Razumljivo je da Katolički tjednik i Vrhbosna donose pozitivna mišljenja o Šarićevu prijevodu, te predlažu "da taj prijevod bude prihvaćen kao "hrvatska Vulgata" - da postane službeni i javni prijevod Crkve u Hrvata, kao što je bila Jeronimova Vulgata u Crkvi Zapada sve do Drugog vatikanskog sabora."⁵⁰

Zanimljivo je da je istodobno – bilo slučajno ili namjerno - kad je povjerala Šariću zadaću prijevoda Svetog pisma Biskupska konferencija zadaću prijevoda odlomaka koji se čitaju u liturgiji povjerala prof. Nikoli Žuviću.⁵¹

⁴⁶ Usp. Vladimir Jurčić, Jezik Nadbiskupa Šarića u Sv. Pismu (Književno- estetsko razmatranje), u: Vrhbosna 1944., str. 6-9.

⁴⁷ Isti, str. 9.

⁴⁸ Usp. Uro Krečak, Kratki osvrt na prievod Sv. Pisma Dr. Ivana Šarića i njegov prijem u publici, u: Vrhbosna 1944., str.10-11.

⁴⁹ Isti, str. 10.

⁵⁰ Usp. Mato Zovkić, Sarajevsko i madridsko izdanje..., str. 80.

⁵¹ Čitanja i evanđelja na nedjelje i blagdane u crkvenoj godini. Po naredbi i dopuštenju zagrebačkoga nadbiskupa i suglasnosti hrvatskog katoličkog episkopata u smislu crkvenih propisa za upotrebu u javnoj službi Božjoj priredio dr. Nikola Žuvić, sveučilišni profesor, Zagreb, 1940. O Žuvićevu Lekcionararu usp. J. Fućak: Šest stoljeća hrvatskoga lektionara, Zagreb, Kršćanska sadašnjost, 1975., str. 325-338.

5. Drugo izdanje Šarićeva prijevoda

Drugo izdanje Šarićeva Sv. pisma izašlo je u Madridu,⁵² gdje je nadbiskup Šarić živio u emigraciji. Za to se izdanje pobrinuo Luka Brajnović.⁵³ Ovdje na koricama knjige nalazimo samo naslov "Sveto Pismo", za razliku od sarajevskog izdanja, gdje je kao autor stavljen Dr. Ivan Ev. Šarić, Sveto Pismo... Na str. 2 je Šarićev imprimatur,⁵⁴ na str. 3 je dodano "Drugo popravljeno izdanje", te izdavač, Osvit, Madrid, 1959. Na kraju knjige, na str. 1777 nalazimo opasku: "Tiskanje ovoga izdanja Svetoga Pisma dovršeno je – Božjom pomoći – uoči blagdana apostolskih prvaka, sv. Petra i Pavla, dne 28. lipnja 1960. godine u tiskari Artes grafica Elica, Madrid.

Na str. 5 Šarić donosi predgovor drugom izdanju: "Ovo drugo izdanje je uspoređeno s najsuvremenijim prijevodima Svetoga Pisma, pa ovim putem zahvaljujem svima, koji su na bilo koji način surađivali, da bi ovo izdanje bilo što bolje." Ostatak je predgovora preuzet iz prvog izdanja. Šarić još u predgovoru dodaje "Novo izdanje je popunjeno suvremenijim mišljenjem i tumačenjem, što je samo usavršilo prvo izdanje", te završava predgovor riječima: "Na dan mog zlatnog biskupskog jubileja, 28. svibnja 1958."

Na str. 1763-1769 nalazimo Pogovor izdavača.

Luka Brajnović smatra potrebnim napisati koju riječ prije tiskanja ovog drugog izdanja. Radio je na njemu pune dvije godine. "Nakon pune dvije godine neprestanoga rada i silne borbe s gotovo nesavladivim materijalnim poteškoćama, brigama, žrtvama i prevarenim nadama, ali obdaren Božjom pomoći i potrebnim milostima, dovršio sam ovo djelo noseći neprekidno u srcu ljubav prema božanskoj Istini, sadržanoj u ovim svetim knjigama; ljubav prema dragom hrvatskom narodu, kojemu je ovo izdanje upućeno, i ljubav prema starcu Nadbiskupu, dru Ivanu Ev. Šariću, koji je s

⁵² Usp. Mato Zovkić, Sarajevsko i madridsko izdanje..., str. 67-68: "Madridsko, popravljeno izdanje izašlo je najprije u dva sveska god. 1959. te sredinom 1960. u jednom svesku." Naslov je: Sveto pismo Staroga i Novoga zavjeta. Preveo dr. Ivan Ev. Šarić.

⁵³ Usp. isti, str. 68, bilješka 3. Na str. 78 Zovkić piše: "U madridskom izdanju L. Brajnović je podijelio tekst na odlomke. U Starom zavjetu podnaslove je stavlja na početku svakog poglavlja, uglavnom jedan podnaslov gdje god je bilo moguće. U tekstu Novog zavjeta odlomci i podnaslovi su brojniji. Bilješke je znatno skratio, a time i ublažio protužidovsku oštricu..."

⁵⁴ Imprimatur: †Joannes Archiepiscopus vrhbosnensis Matriti, die 23 Maii 1958.

posebnom čežnjom čekao, da njegov prijevod Svetoga Pisma ugleda po drugi put svijetlo dana, prije negoli on zauvijek sklopi svoje umorne oči.⁵⁵

Brajnović napominje da mu je nadbiskup Šarić predao i autorsko pravo: "U ovom su času moje misli s posebnim žarom upućene prevodiocu ove Knjige nad knjigama, Njegovoj Preuzvišenosti Msgru. dru Ivanu Ev. Šariću, koji mi je ne samo povjerio rad na ovom izdanju, nego mi je ujedno velikodušno predao svoje autorsko pravo, te dao dopuštenu i potrebnu slobodu obzirom na prijevod, bilješke i opremu."⁵⁶

6. Predložak?

I prvo i drugo izdanje Šarićeva Svetog pisma ostaje dosljedno Šarićevu predgovoru u kojem se kaže da je to prijevod s izvornih jezika. Tako stoji u sarajevskom izdanju, a to preuzima i Luka Brajnović za madridsko izdanje.

Kao što je gore spomenuto, Janko Oberški u svojoj je recenziji naglasio da se Šarić služio njemačkim prijevodom Hennea, a Franjo Zagoda piše u recenziji Novog Zavjeta da se Šarić služio njemačkim prijevodom Konstantina Röscha. "Ni prevoditelji ni oglašavatelji u sarajevskim vjerskim listovima nisu to htjeli uvažiti. Osobno sam uspoređivao Šarićev prijevod i komentar sa spomenutim njemačkim prijevodima, te s izvornim tekstom i ustanovio da su Oberški i Zagoda s pravom na to upozoravali. Kako ovi bibličari rekoše, prevoditi prema uzoru na neki uvaženi strani prijevod, nije fatalna pogreška, ali je to trebalo pošteno napisati u samom predgovoru i sarajevskog i madridskog izdanja."⁵⁷

Svoja istraživanja i razmišljanja Mato Zovkić nastavlja na Studijskom danu što ga je organizirala Vrhbosanska katolička teologija u Sarajevu u referatu⁵⁸ pod naslovom "Nastanak i tri izdanja Šarićeva prijevoda Svetoga pisma".

⁵⁵ Sveto Pismo Staroga i Novoga zavjeta, preveo Dr. Ivan Ev. Šarić, nadbiskup vrhbosanski, drugo popravljeno izdanje, Madrid, Osvit, 1959., str. 1765.

⁵⁶ Isto, str. 1766.

⁵⁷ Mato Zovkić, Sarajevsko i madridsko izdanje..., str. 81.

⁵⁸ Referat nažalost još nije objavljen, a autor mi je poslao kopiju u digitalnoj formi i dao usmeno dopuštenje za citiranje članka. Radi se o članku od 18 stranica, koji bi trebao biti objavljen u nizu Studia Vrhbosnensia 13. Nakon uvoda autor

Govoreći o sarajevskom izdanju Šarićeva Svetog pisma Mato Zovkić kaže: "Kad je nadbiskup Šarić profesoru Albinu Škrinjaru, koji je na Vrhbosanskoj bogosloviji u Sarajevu predavao Sveto pismo, priopćio o prihvaćenom zadatku, ovaj ga je pitao, ima li znanstvena izdanja SP na izvornim jezicima, rječnike i gramatike te ponudio svoju pomoć. Prevoditelj je odgovorio da ima sve što je potrebno i nikada kroz tri godine rada nije zapitao svoga bibličara, koji je stanovao samo pet minuta udaljenosti od nadbiskupske rezidencije, za neko razjašnjenje."⁵⁹

Nadbiskup je na prijevodu, čini se, radio isključivo sam. "Ni u prijevodu i izdavanju Svetoga Pisma nije nikoga od svećeničke okoline prije pitao za savjet. Mi oko njega bili smo većinom mišljenja, da tomu nije dorastao, i smatrali smo naivnim, kad se odlučio da svoj prijevod nazove prijevodom 'iz izvornog teksta'. Niti je bio bibličar niti je vladao grčkim jezikom, a kamo li hebrejskim i aramejskim. Ali on nije nikada prema sebi bio odviše kritičan. Sva je 'izvornost' njegova prijevoda u tome, što je konferirao i prevodio inojezične prijevode sa izvornog teksta, konkretno one njemačke: njemačkim je dovoljno vladao, da to, uz rječnik čini..."⁶⁰

U svom članku,⁶¹ u zaključku pod brojem 2, Mato Zovkić kaže: "Na temelju dotadašnje katoličke tradicije, biskupi su smatrali da je dovoljno prevoditi s latinskog, iz Jeronimove Vulgate kao službenog teksta u Katoličkoj Crkvi. Šarić je u pismu prihvaćanja 24. lipnja 1940. javio da će gledati i izvorni tekst te dobre prijevode na druge jezike. U predgovoru svih triju svezaka stavio je da prevodi s izvornih jezika, ali su bibličari recenzenti (J. Oberški, F. Zagoda) i bliski promatrači u Sarajevu (bibličar A. Škrinjar, kanonik Č. Čekada) ustanovili da je zapravo prevodio SZ s njemačkog, prijevod Eugena Hennea te NZ također s njemačkog, prijevod Konstantina Röscha."

postavlja pitanje: Zašto su hrvatski biskupi 1940. odbili prijevod prof. Sovića? (str. 1-4), zatim govori o Šarićevu sarajevskom prijevodu (Sarajevsko izdanje u tri sveska 1941.-1943.), (str. 4-10), te o Madridskom izdanju (Madridsko izdanje u jednom svesku), (str. 10-13), o izdanju u Čakovcu (Protestantizirano izdanje u Čakovcu god. 1998.) (str. 13-15), te donosi Zaključak na hrvatskomu (str. 16-17) i Summary na engleskom (str. 18).

⁵⁹ Mato Zovkić, *Nastanak i tri izdanja...*, str. 4.

⁶⁰ Mato Zovkić, *Nastanak i tri izdanja...*, str. 5. Radi se o navodu iz pisma, odgovora što ga sarajevski kanonik dr. Čedomil Čekada piše dr. Ivanu Tomasu, mostarskom svećeniku, koji se zanima o nadbiskupu Čekadi, a pitanje je glasilo: "Je li pri prevođenju Svetoga Pisma na hrvatski tražio savjete svojih kanonika u ono strašno vrijeme?"

⁶¹ Isti, str. 16.

Doći do ispravnog odgovora na pitanje postavljeno u naslovu ovoga priloga nije jednostavno.

U gore spomenutom članku o Šarićevu prijevodu Mato Zovkić kaže, govoreći o recenziji Janka Oberškog:⁶² "Nažalost Šarićevu osobnu biblioteku silom su odnijele iz nadbiskupske rezidencije 1946. god. komunističke vlasti pa ne znamo koje je izdanje Šarić upotrebljavao.⁶³ Oberški u svojoj recenziji spominje da je 1940. tiskano peto izdanje. U biblioteci Vrhbosanske bogoslovije našao sam prvi svezak četvrtog izdanja iz god. 1937., te drugi svezak trećeg izdanja iz god. 1937...."⁶⁴

Sama činjenica da je npr. Ivan Matija Škarić radio na svom prijevodu i komentarima zajedno sa sedam pomagača 20 ili čak 27 godina, da su drugi prevoditelji isto tako radili niz godina, a da je Šarić u tri godine sam napravio golem posao prijevoda triju svezaka Svetog pisma,⁶⁵ postavlja određena pitanja. Sam fizički napor i opterećenje pitanje je za sebe.⁶⁶ U zadanom okviru potrebno je postaviti pitanje: Što je zapravo bilo na Šarićevu radnom stolu? Čime se Šarić služio, pomagao u svom trogodišnjem radu oko prevođenja Svetog pisma?

Šarić ne navodi nijedan hrvatski prijevod, a kako je gore pokazano, bilo ih je u njegovo vrijeme više od jednoga. Je li poznao Kašića, Katančića, Škarića, Čebušnika (premda nedovršenog), prijevod Psalama Petra Vlašića, Novi zavjet u prijevodu Franje Zagode? Kako

⁶² Mato Zovkić, Sarajevsko i madridsko izdanje..., str. 71, bilješka 15.

⁶³ Radi se o njemačkom prijevodu E. Hennea.

⁶⁴ M. Zovkić, Nastanak i tri izdanja..., str. 4, bilješka 21: "Kanonik i pomoćni biskup Dr. Tomislav Jablanović pričao je preda mnom te kanonicima Milidragom Bujasom i Miroslavom Petrovićem kod kanoničnog stola 1985. kako su komunisti ubrzo nakon preuzimanja vlasti u Sarajevu u svibnju 1945. dali pretresti Šarićev stan i ured u Nadbiskupskoj rezidenciji u Sarajevu, zaplijenili njegove spise i knjige te ih dali spaliti na trgu pred bankom gdje danas u Titovoj ulici gori vatra u čast države BiH."

⁶⁵ Prema Mati Zovkiću, Šarić, čini se, nije imao mandat hrvatskih biskupa za prijevod Novog zavjeta, usp. Mato Zovkić, Nastanak i tri izdanja..., str. 9: "U predgovoru trećem svesku daje naslutiti da za taj dio nije imao mandat hrvatskih biskupa: "A da i mi Hrvati imadnemo jednolik prijevod cijeloga Svetog Pisma, dao sam se u ime Božje i po nagovoru mnogih prijatelja i na prevođenje Novoga Zavjeta..."

⁶⁶ Mato Zovkić, Nastanak i tri izdanja..., str. 5: "Iz pričanja kanonika vrhbosanskih sjećam se kako su govorili da je za vrijeme prevođenja nadbiskup Šarić svoje pastoralne pohode i kontakte s posjetiocima sveo na minimum te da je često radio u kasnim noćnim satima. Alojz Jurčić, Slovenac u Sarajevu, koji je neko vrijeme stanovao u nadbiskupskoj rezidenciji kao pomoćnik radnik te bio dugogodišnji zvonar katedrale, ponekad je polijevao prevoditelja hladnom vodom da ostane budan."

slijedi iz dokumenata Biskupske konferencije znao je za prijevod Antuna Sovića; je li ga imao u rukama i možda konzultirao?

Pored izvornih tekstova Šarić spominje Vulgatu, koju je konzultirao, te prijevod Daničić/Karadžić,⁶⁷ koji mu se ne sviđa. U predgovoru spominje prijevod Novog zavjeta od svog predšasnika Josipa Stadlera, te poimence osam stranih prijevoda, "i još drugih"⁶⁸

Pokušat ćemo krenuti na temelju jednog teksta (Post 4,1-14) putem opaske "i još drugih".

Kako Šarić sam spominje, a isto naglašava i Mato Zovkić svakako treba gledati tekst Vulgate (1. stupac), u drugom stupcu je Škarićev tekst, koga je Šarić možda (?) poznao, u trećem Daničićev, kojega Šarić sam spominje, u četvrtom Čebušnjikov tekst, kojega je Šarić mogao poznavati, te u petom stupcu njemački tekst Hennea, kojega Šarić spominje u svom predgovoru, a za koji, kako smo gore vidjeli, recenzenti tvrde da bi mogao biti zapravo predložak, kako to dane okolnosti govore.

Vulgata	Škarić	Daničić	Čebušnjik	Henne	Šarić
4,1 Adam vero cognovit Havam uxorem suam quae concepit et peperit Cain dicens possedi hominem per Dominum	4,1 I poznade Adam Evu, svoju ženu, koja začne, i rodi Kaina, i reče: stekla-sam čovika po Bogu.	4,1 Iza toga Adam pozna Javu ženu svoju, a ona zatrudnje i rodi Kajina i reče: dobih čovjeka od Gospoda.	4,1. Iza toga Adam pozna ženu svoju Evu, a ona zatrudnje i rodi Kaina govoreći: Dobih čovjeka od Boga.	4,1 Adam ⁶⁹ erkannte Eva seine Frau. Sie wurde guter Hoffnung und gebar Kain. Da sagte sie: "Einen Mannessproß habe ich erhalten mit Hilfe des Herrn".	4,1 Adam spoznade Evu, ženu svoju. Ona zatrudnje i rodi Kaina. Tada reče: "Dobih čovjeka s pomoću Gospoda." ⁷⁰

⁶⁷ O ovom prijevodu usp.: Peter Kuzmič, Vuk-Daničićovo Sveto pismo i biblijska društva na južnoslavenskom tlu u XIX. stoljeću, Zagreb, Kršćanska sadašnjost, 1983.

⁶⁸ Usp. bilješku 11 gore, Šarićev uvod u I. svezak.

⁶⁹ Henne ima kao bilješku: "Von den Kindern Adams (5,4) führt die Heilige Schrift nur jene auf, die heilsgeschichtliche Bedeutung haben. Ausser Seth (4,25ff.) sind das Kain, der aus dem Bösen war (1 Jo 3,12) und der gerechte Abel (Mt 26,35), der sein Opfer im Geiste des Glaubens an den kommenden Erlöser darbrachte (Hebr 11,4). Aus ihrem Leben erwähnt sie nur den Brudermord und die Aussließung Kains aus der Verheißungslinie."

⁷⁰ Šarić prevodi doslovno bilješku Hennea: "Gl. 4. (1. i slijedeći redci) Od djece Adamove (5,4) navodi Sveto Pismo samo one, koji se više ističu u povijesti spasenja. Osim Seta (4,25sl.) jesu Kain, koji je bio od nečastivoga (1 Iv 3,12), i pravedni Abel (Mt 26,35), koji je svoju žrtvu prinio Bogu u duhu vjere u budućega Otkupitelja (Hebr 11,4). Iz njihova života spominje se samo bratoubojstvo i isključenje Kaina iz reda obećanja."

² rursusque peperit fratrem eius Abel fuit autem Abel pastor ovium et Cain agricola	² I rodi opeta Abela njegova brata. Abel biaše pastir ovaca, a Kain težačitel polja.	² I rodi opet brata njegova Avelja. I Avelj posta pastir, a Kajin ratar.	² I opet rodi brata njegova Abela. I Abel posta ovčar a Kain ratar.	² Hierauf bekam sie nochmals einen Sohn, seinen Bruder Abel. Abel wurde Schafhirte, Kain ein Bauersmann.	² Nato dobi još jednog sina, brata njegova Abela. Abel postade pastir, Kain ratar.
³ factum est autem post multos dies ut offerret Cain de fructibus terrae munera Domino	³ I zgodi-se nakon mnogo danah, da Kain prikaza Bogu pridavak od plodova zemlje.	³ A poslije nekoga vremena dogodi se, te Kajin prinese Gospodu prinos od roda zemaljskoga	³ A poslije mnogo dana Kain prinese Gospodu prinos od roda zemaljskoga.	³ Nach geraumer Zeit geschah es nun, dass Kain von den Früchten des Feldes dem Herrn ein Opfer darbrachte.	³ I poslije nekog vremena dogodi se, da Kain prinese Gospodu žrtvu od plodova poljskih,
⁴ Abel quoque obtulit de primogenitis gregis sui et de adipibus eorum et respexit Dominus ad Abel et ad munera eius	⁴ Prikaza također i Abel od prvorođenih svojega stada i od njihovoga tustila. I pogleda Bog na Abela i na njegovo prikazanje.	⁴ A i Avelj prinese od prvina stada svojega i od njihove pretiline. I Gospod pogleda na Avelja i na njegov prinos.	⁴ A i Abel prinese od prvina stada svojega i od pretiline njihove. I Gospod pogleda na Abela i na prinos njegov.	⁴ Auch Abel opferte von den Erstlingen seiner Herde, und zwar die Fettstücke. Der Herr schaute gnädig auf Abel und sein Opfer.	⁴ I Abel žrtvova od prvina stada svojega, i to komade sala. Gospod pogleda milostivo na Abela i žrtvu njegovu, ⁷¹
⁵ ad Cain vero et ad munera illius non respexit iratusque est Cain vehementer et concidit vultus eius	⁵ Ali na Kaina i na njegovo prikazanje ne pogleda. I razljuti-se Kain mnogo, i njegovo- se lice obisi nizzol.	⁵ A na Kajina i na njegov prinos ne pogleda. Zato se Kajin rasrdi veoma, i lice mu se promijeni.	⁵ A na Kaina i na prinos njegov ne pogleda. Zato se Kain razgnjevi veoma i lice mu spade.	⁵ Aber auf Kain und sein Opfer achtete er nicht. Da wurde Kain sehr zornig und blickte düster vor sich hin.	⁵ a na Kaina i žrtvu njegovu ne pogleda. Tada se Kain rasrdi veoma i gledao je preda se mrko.

Osim toga Šarić dodaje kao bilješku uz 1. redak: "S pomoću Gospoda", tj. po milosti Božjoj. – Kain se izvodi iz hebrejskog glagola, koji znači "dobila sam" ili "dobih". Sličnu bilješku nalazimo kod Škarića.

⁷¹ Šarić ima bilješku: "Abelova žrtva bila je Bogu ugodna, jer je žrtvovao najbolje stvari.", a sličnu bilješku, nešto opširniju nalazimo kod Škarića.

<p>⁶ dixitque Dominus ad eum quare maestus es et cur concidit facies tua</p>	<p>⁶ I reče Bog Kainu: zašto-si-se razljutio? zašto-se-je razvisilo tvoje lice?</p>	<p>⁶ Tad reče Gospod Kajinu: što se srdiš? što li ti se lice promijeni?</p>	<p>⁶ A Gospod mu reče: Što si se razgnjevio? i zašto ti je lice spalo?</p>	<p>⁶ Der Herr aber fragte Kain: "Warum bist du zornig und schaust so düster vor dich hin?"</p>	<p>⁶ A Gospod upita Kaina: Zašto si srdit i gledaš preda se tako mrko.</p>
<p>⁷ nonne si bene egeris recipies sin autem male statim in foribus peccatum aderit sed sub te erit appetitus eius et tu dominaberis illius</p>	<p>⁷ Nije-li tako, da ćeš, ako budeš dilovao dobro, primiti (nadare-nje), ako pak budeš dilovao zlo grih-će biti odmah pred vratima? Njegova će nagloželjnost biti pod tvojom oblastju, i tinjoj imaš gospodovati.</p>	<p>⁷ Nećeš li biti biti mio, kad dobro činiš? a kad ne činiš dobro, grijeh je na vratima. A volja je njegova pod tvojom vlašću, i t si mu stariji.</p>	<p>⁷ Nije li ovako: Ako dobro činiš, primiti ćeš plaću, ako li zlo, odmah će ti biti na vratima grijeh. Ali želja njegova da bude pod tobom i ti da si mu gospodar!</p>	<p>⁷ Ist s nicht so: Wenn du recht handelst, darfst du den Blick frei erheben? Wenn du aber unrecht handelst, lauert da nicht vor der Tür die Sünde, deren Verlangen auf dich gerichtet ist, die du aber beherrschen sollst?</p>	<p>⁷ Nije li ovako: Ako pravo radiš, smiješ slobodno dignuti pogled? Ako li krivo radiš, ne vrebali ti pred vratima grijeh, kojega poželjenje upravljeno je k tebi, ali mu ti moraš gospodar biti?"</p>
<p>⁸ dixitque Cain ad Abel fratrem suum egrediamur foras cumque essent in agro consurrexit Cain adversus Abel fratrem suum et interfecit eum</p>	<p>⁸ I reče Kain svojemu bratu Abel: izajdimo na polje. I kad biahu došli na polje podignuse Kain protiv Abelu svojemu bratu, i usmrti-ga.</p>	<p>⁸ Poslije govoraše Kajn s Aveljem bratom svojim. Ali kad bijahu polju, skoči Kajn na Avelja brata svojega, i ubi ga.</p>	<p>⁸ Potom Kain reče Abel, bratu svojemu: Hajdemo na polje! A kad bijahu u polju, skoči Kain na brata svojega Abela i ubi ga.</p>	<p>⁸ Eines Tages nun, als Kain mit seinem Bruder Abel, während sie auf dem Felde waren, einen Wortwechsel hatte, fiel Kain über seinen Bruder Abel her und schlug ihn tot.</p>	<p>⁸ I jednoga dana, kad se je Kain sa svojim bratom Abelom, dok su bili na polju, nešto sporečkao, skoči Kain na brata svojega Abela i ubi ga.</p>
<p>⁹ et ait Dominus ad Cain ubi est Abel frater tuus qui respondit nescio num custos fratris mei sum</p>	<p>⁹ I reče Bog Kainu: gdje je tvoj brat Abel? a on-mu odgovori: je neznam; jedali-sam ja čuvar mojega brata?</p>	<p>⁹ Tada reče Gospod Kajinu: gdje ti je brat Avelj? A on odgovori: ne znam; zar sam ja čuvar brata svojega?</p>	<p>⁹ A Gospod reče Kainu: Gdje ti je brat Abel? A on odgovori: Ne znam; zar sam ja čuvar brata svojega?</p>	<p>⁹ Nun fragte der Herr den Kain: "Wo ist dein Bruder Abel?" Er antwortete: "Ich weiss es nicht. Bin ich der Hüter meines Bruders?"</p>	<p>⁹ Tada upita Gospod Kaina: "Gdje ti je brat Abel?" On odgovori: "Ne znam. Zar sam ja čuvar brata svojega?"!</p>

¹⁰ dixitque ad eum quid fecisti vox sanguinis fratris tui clamat ad me de terra	¹⁰ A on mu reče: što-si učinio? glas krvi tvojega brata vapije k meni iz zemlje protiva tebi.	¹⁰ A Bog reče: šta učini! Glas krvi brata tvojega više sa zemlje k meni.	¹⁰ A Gospod mu reče: Šta si učinio? Glas krvi brata tvojega više sa zemlje k meni.	¹⁰ Da sprach er: "Was hast du getan? Laut schreit aus der Erde zu mir das Blut deines Bruders."	¹⁰ Tad reče on: "Što si učinio? Glasno više sa zemlje k meni krv brata tvojega." ⁷²
¹¹ nunc igitur maledictus eris super terram quae aperuit os suum et suscepit sanguinem fratris tui de manu tua	¹¹ Zato-ćeš ti odsle biti proklet na onoj zemlji, koja-je otvorila svoja usta, i primila krv tvojega brata iz tvoje ruke.	¹¹ I sada, da si proklet na zemlji, koja je otvorila usta svoja da primi krv brata tvojega iz ruke tvoje.	¹¹ I sada da si proklet na zemlji, koja je otvorila usta svoja, da primi krv brata tvojega iz ruke tvoje.	¹¹ So sei denn verflucht, verbannt vom Heimatboden der seinen Mund aufat, um das Blut deines Bruders aus deiner Hand zhu trinken!	¹¹ I zato da si proklet, prognan od domaće tla, što je otvorilo usta svoja, da popije iz ruke tvoje krv brata tvojega!
¹² cum operatus fueris eam non dabit tibi fructus suos vagus et profugus eris super terram	¹² Kad-ju ti budeš mekotio ona-ti neće dati svoj plod; ti-ćeš biti skitalac i bižalac na zemlji.	¹² Kad zemlju uzradiš neće ti više davati blaga svojega. Bićeš potukač i bjegunac na zemlji.	¹² Kad je uzradiš, neće ti davati plodova svojih; potukač i bjegunac bit ćeš na zemlji.	¹² Wenn du den Boden bestellst, so gebe er dir fürderhin keinen Ertrag! Unstet und flüchtig sollst du auf der Erde sein!	¹² Kad zemlju uzradiš, neka ti više ne daje uroda. Lutat ćeš i bježat ćeš po zemlji. ⁷³
¹³ dixitque Cain ad Dominum maior est iniquitas mea quam ut veniam merear	¹³ I reče Kain Bogu: veća je moja opačina, nego da ja možem biti dostojan proštenja.	¹³ A Kain reče Gospodu: krivica je moja velika da mi se ne može oprostiti.	¹³ A Kain reče Gospodu: Veća je krivica moja, nego li da bih zaslužio oprostjenje.	¹³ Da klagte Kain dem Herren: "Allzu groß ist meine Strafe, als daß ich sie tragen könnte."	¹³ A Kain se potuži Gospodu: "Prevelika je kazna moja, a da bih je mogao snositi." ⁷³

⁷² Šarić ima bilješku: "To jest: taj grijeh traži osvetu, kaznu od Boga. U ovom je retku i lijepa slika Božjega sveznanja", a sličnu bilješku ima Škarić.

⁷³ Šarić donosi u bilješci o ovom retku: "Vulgata prevodi: Veća je krivnja moja, negoli da bih zaslužio oprostjenje".

14 ecce eicis me hodie a facie terrae et a facie tua abscondar et ero vagus et profugus in terra omnis igitur qui invenerit me occidet me	14 Evo-me ti danas goniš iz ove zemlje, i ja-se imam izprid tvojega lica kriti; ja-ću skitalac i bižalac na zemlji; i tako-će-me usmrtiti svaki, koi-me bude našao.	14 Evo me tjeraš danas iz ove zemlje da se krijem ispred tebe, i da se skitam i po zemlji, pa će me ubiti ko me udesi.	14. Evo me tjeraš iz ove zemlje i ja ću se kriti ispred tebe i bit ću potukač i bjegunac na zemlji, pa će me ubiti, ko me god udesi.	14 Du treibst mich ja heute vom guten Land hinweg. Ich muss mich vor dir verbergen, muss unsterblich und flüchtig auf Erden sein. Der erste beste, der mich antrifft, wird mich erschlagen.”	14 Izgoniš me eto danas iz dobre zemlje! Moram se kriti pred tobom, moram lutati i bježati po zemlji. Tkogod me susretne, ubit će me. ⁷⁴
15 dixitque ei Dominus nequaquam ita fiet sed omnis qui occiderit Cain septuplum punietur posuitque Dominus Cain signum ut non eum interficeret omnis qui invenisset eum	15 I odgovorimu Bog: to se neima zgoditi, dali koigodirbi usmrtio Kaina biti-će sedmerostruko pedipsan. I dade Bog Kainu znamenje, da-ga ne-bi usmrtio itko od onih, koi-bi-ga našao.	15 A Gospod mu reče: za to ko ubije Kajina, sedam će se puta to pokajati. I načini Gospod znak na Kajinu da ga ne ubije ko ga udesi.	15 A Gospod mu reče: Ne će biti tako; nego ko god ubije Kaina, sedam puta da se kazni. I načini Gospod na Kainu znak, da ga ne ubije, ko ga udesi.	15 Der Herr antwortete ihm: “Im Gegenteil, wer immer Kain tötet, soll es siebenfach büßen!” Nun machte der Herr für Kain ein Zeichen, damit ihn niemand, der ihn trafe, erschlage. ⁷⁵	15 Gospod mu odgovori: “Naprotiv, tko god ubije Kaina, bit će sedam puta osvećen.” I Gospod učini na Kainu znamen, da ga ne ubije nitko, tko ga susretne. ⁷⁶
16 egressusque Cain a facie Domini habitavit in terra profugus ad orientalem plagam Eden.	16 I oddili-se Kain izprid božjega lica, i otide pribivati kako bižalac u oni kotar, koi-je Edenu na istok.	16 I otide Kajin ispred Gospoda i naseli se u zemlji Naidskoj na istoku prema Edemu.	16 I otide Kain ispred Gospoda te življaše kao bjegunac na zemlji Edenu na istoku.	16 Kain ging hierauf vom Angesichte des Herrn weg und liess sich im Lande Nod östlich vom Eden nieder.	16 Kain ode nato ispred lica Gospodnjega i nastani se u zemlji Nod, istočno od Edena.

⁷⁴ Ovdje Šarić donosi bilješku: “Kain se boji krvne osvete”.

⁷⁵ Henne ima: “Das Kainszeichen bestand wahrscheinlich nicht in einem Schutzzeichen an Kain, etwa in seinem wilden oder geistesgestörten Aussehen, sondern in einem Wunder, durch das Gott dem Kain die Versicherung gab, er werde nicht als Opfer der Blutrache eines gewaltsamen Todes sterben”.

⁷⁶ Dio bilješke Šarić preuzima od Hennea: “Znamen Kainov na svu priliku nije bio udaren kao žig na lice, već je Bog učinio čudo, po kojemu je Kain bio zaštićen od krvne osvete i od nasilne smrti.”

Usporedimo li pomno Šarićev tekst i njemački Henneov tekst vidljivo je kako Šarić vjerno slijedi upravo taj njemački prijevod.

4,1: Adam erkannte Eva seine Frau=Adam spoznade Evu, ženu svoju

4,2: Hierauf bekam sie nochmals einen Sohn, seinen Bruder=Nato dobi još jednog sina, brata njegova

4,3: Nach geraumer Zeit = I poslije nekog vremena

4,4: Auch Abel opferte = I Abel žrtvova

4,5: Aber auf Kain und sein Opfer achtete er nicht = a na Kaina i žrtvu njegovu ne pogleda

4,6: Der Herr aber fragte Kain = A Gospod upita Kaina

4,7: Ist s nicht so = Nije li ovako

4,8: ...fiel Kain über seinen Bruder = skoči Kain na brata svojega

4,9: Nun fragte der Herr den Kain = Tada upita Gospod Kaina

4,10: Da sprach er: "Was hast du getan?" = Tad reče on: "Što si učinio?"

4,11: So sei denn verflucht=I zato da si proklet

4,12: Wenn du den Boden bestellst = Kad zemlju uzradiš

4,13: Da klagte Kain dem Herren = A Kain se potuži Gospodu

4,14: Du treibst mich ja heute vom guten Land hinweg = Izgoniš me eto danas iz dobre zemlje

4,15: Der Herr antwortete ihm: "Im Gegenteil..."=Gospod mu odgovori:"Naprotiv..."

4,16: Kain ging hierauf vom Angesichte des Herrn weg=Kain ode nato ispred lica Gospodnjega.

Istina nije direktno predmet ovog priloga, ali je zanimljivo konstatirati neke jezične "koincidencije" između Daničića i Čebuškika. Tako npr.

4,1 (D) Iza toga Adam pozna Javu svoju ženu

4,1 (Č) Iza toga Adam pozna ženu svoju Evu

4,2 (D) I rodi opet brata njegova

4,2 (Č) I opet rodi brata njegova

4,4 (D) A i Avelj prinese od prvina stada svojega

4,4 (Č) A i Abel prinese od prvina stada svojega

4,5 (D) A na Kaina i na njegov prinos ne pogleda

4,5 (Č) A na Kaina i na prinos njegov ne pogleda.

Ovaj uzorak je glede usporedbe Daničić – Čebušnik zasigurno nedostatan za dalekosežnije zaključke, ali bi svakako bilo vrijedno s jezične strane, a to je posao kroatista, potanje usporediti dva navedena prijevoda.

7. Zaključak

U svom vremenu i danim okolnostima Ivan Evđelist Šarić prevodi u vrlo kratkom roku cijeli Stari zavjet, u dogovoru s Biskupskom konferencijom, odnosno po njezinu nalogu. Nakon završenog posla sua sponte prevodi i Novi zavjet. Kako njegove suvremenike tada, tako i nas danas začuđuje energija i volja vrlo angažiranoga sarajevskog nadbiskupa.

Recenzenti su ukazali na činjenicu da je posao napravljen u rekordnom roku, ali nažalost puno stvarnih pogrešaka i lapsusa calami, te savjetovali da se kod drugog izdanja pogreške poprave. Drugo Šarićevo izdanje donosi manje, možda možemo reći "kozmetičke" promjene, ali ne ono što je kritika sugerirala.

Nakon Drugoga svjetskog rata Šarić odlazi u emigraciju, pa je njegovo Sveto pismo u bivšoj Jugoslaviji bilo zabranjeno za službenu upotrebu te iz tih razloga nije bilo prilike da doživi popularniju i širu recepciju.

Šarić sam tvrdi kako prevodi s izvornih tekstova i služi se Vulgatom, a kritika tvrdi, ne bez dovoljno razloga, kako je njegov prijevod zapravo prijevod s njemačkog: Stari zavjet ima kao predložak prijevod E. Hennea, a Novi zavjet K. Röscha.

Šarićeva je zasluga što je u vrlo kratkom vremenu napravio prijevod, koji je u svoje vrijeme bio popularan, ali je, čini se, autor bio premalo samokritičan.

ŠARIĆ'S VORLAGE FÜR SEINE ÜBERSETZUNG DER HEILIGEN SCHRIFT

Zusammenfassung

Es geht in diesem Beitrag um die Bibelübersetzung des Erzbischofs von Sarajevo Ivan Evđelist Šarić. Die Übersetzung wurde in den schwierigen Jahren während des zweiten Weltkrieges

gemacht. Der Erzbischof Šarić bekam die Aufgabe - den Auftrag von der Bischofskonferenz die Übersetzung des Alten Testaments zu machen, auf eigene Initiative machte er dann anschließend auch die Übersetzung vom Neuen Testament.

Der Autor dieses Beitrags gibt eine Übersicht anderer kroatischen Übersetzungen, jeweils mit der Angabe aus welcher Sprache sie gemacht wurden. So erwähnt er die Übersetzungen von Bartol Kašić (aus der lateinischen Vulgataübersetzung), Matija Petar Katančić (aus der lateinischen Vulgataübersetzung, später von Grgur Čevapović publiziert), Ivan Matija Škarić (Vulgata), Josip Stadler (Vulgata, aber nur das Neue Testament usw. die Evangelien und die Apostelgeschichte), Petar Vlašić (Psalmenbuchübersetzung aus dem Hebräischen), Valentin Čebušnik (diese Übersetzung ist nicht zu Ende geführt worden, weil der Übersetzer vorzeitig starb), die unveröffentlichte Übersetzung aus den Originalsprachen von Antun Sović und die Übersetzung vom Neuen Testament aus dem Griechischen von Franjo Zagoda.

In seinem Vorwort schreibt Šarić, dass er aus den Originalsprachen übersetzt. Die Rezensenten weisen aufgrund der Analysen darauf hin, dass er sich hauptsächlich der deutschen Übersetzungen für das Alte Testament von Eugen Henne und für das Neue Testament von Konstantin Rösch bediente, so dass es einer Übersetzung aus dem Deutschen und nicht aus der Originalsprachen gleichkommt.

Das Verdienst vom Erzbischof Šarić liegt darin, dass er in einer kurzen Zeit die ganze Bibel übersetzt hat, aber es scheint, dass er zu wenig selbstkritisch war um die ungenügenden Kenntnisse, oder die Unkenntnisse der Bibeloriginalsprachen zuzugeben.

Schlüsselbegriffe: Bibel auf Kroatisch, Šarić, Die Bibelübersetzung von Šarić, Die Vorlage von Šarić, Kritik der Bibelübersetzung von Šarić.